

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Warszawa / Gubernia Warszawska / Królestwo Polskie

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Zbiory Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego: Gabinet Modeli i Rysunków Architektonicznych

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

muzeum uczelniane, szkolne [uczelnie, szkoły]

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Gabinet Modeli i Rysunków Architektonicznych był kolekcją o charakterze dydaktycznym tworzoną w ramach Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego. W jego zbiorach znalazły się modele i wzory architektoniczne i techniczne, architektoniczne prace rysunkowe. Po zamknięciu Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego część zbiorów została przekazana do Marymontu (1836), do tamtejszego Instytutu Agronomicznego. Część prac trafiła do zbiorów Muzeum Starożytności przy Bibliotece Głównej w Warszawie

Daty działalności / zakres czasowy:

1817 – Powstanie Szkoły Budownictwa przy wydziale Nauk i Sztuk Pięknych
1817 – przekazanie pierwszych modeli do zbiorów uniwersyteckich
1818 – założenie Gabinetu Modeli i Rysunków Architektonicznych
1831 – zamknięcie Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego

Dostępność

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Rodzaj pamięci

narodowościowa polska; lokalna o charakterze krajoznawczym, ponad religijnym i ponadnarodowym

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

Obszar artystyczny: architektura [?]

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	xxx	Królewski Uniwersytet Warszawski,
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	xxx	xxx
GODZINY OTWARCIA	xxx	brak danych
DYREKTORZY	xxx	xxx
ZARZĄDCA	xxx	Królewski Uniwersytet Warszawski
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)	xxx	adaptowany

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Zbiór rysunków i modeli architektonicznych

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Gromadzenie modeli i rysunkowych wzorów architektonicznych w celach dydaktycznych

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

xxx

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

xxx

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Kado Michał (1765-1824) inżynier budowlany, kapitan artylerii, od 1799 profesor architektury w Szkole Głównej Wileńskiej, od 1818 na Królewskim Uniwersytecie Warszawskim, gdzie kierował m.in. Gabinetem Modeli i Rysunków Architektonicznych

Ritschel Waclaw (1794-1872) architekt czeskiego pochodzenia, członek komitetu Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej, budowniczy rządowy, w latach 1824-1831 profesor Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie m.in. kierował Gabinetem Modeli i Rysunków Architektonicznych

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Instytut Agronomiczny – uczelnia otwarta w 1820 roku z inicjatywy Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego w przebudowanym na potrzeb szkoły dawnym pałacyku Marii Kazimierzy w Marymoncie. Szkoła kształciła ekonomów i zarządców majątków, od 1824 roku także weterynarzy. Jej działalność zawieszono w latach 1830-1836, w 1840 została przekształcona w Instytut Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa. W 1861 roku instytut został przeniesiony do Puław, (Nowej Aleksandrii) tworząc Instytutu Politechnicznego i Rolniczo-Leśnego.

Kalendarium (historia instytucji)

Początki Gabinetu Modeli i Rysunków architektonicznych, założonego przy Oddziale Sztuk pięknych, sięgają 1817 roku, kiedy do zbioru trafiły pierwsze eksponaty. Część z nich pochodziło ze zbiorów Liceum Warszawskiego, kilkanaście modeli i rysunków pozyskano z Łazienek Królewskich. Zbiór miał charakter dydaktyczny i ukierunkowany był bardziej na kwestie techniczne niż estetyczne, co wiązało się z wykształceniem i zainteresowaniami opiekunów zbioru. Pierwszym z nich był inżynier budowlany Michał Kado, drugim (od 1824) architekt Waclaw Ritschel. Okazy gromadzone były poprzez dary, przekazy oraz zakupy. Zbiory dzieliły się na modele architektoniczne i techniczne, w których oprócz konstrukcji więźb, sklepień, dachów, makiet wnętrz, znajdowały się modele maszyn i urządzeń technicznych, podarowane jeszcze przed faktycznym stworzeniem Gabinetu (Pac).

Wśród rysunków dominowały studia architektoniczne, stanowiące wzory do nauki a także prace studentów i dyplomy magistrantów. Ważnym uzupełnieniem kolekcji były nabywane zagranicą wzory architektoniczne w poszytach, autorów niemieckich, francuskich i angielskich, służące jako wzorniki do projektowania wystrojów elewacji budynków.

Brak informacji na temat sposobu przechowywania lub ekspozycji zbiorów modeli i rysunków architektonicznych. Po zamknięciu Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego część zbiorów została przekazana do Marymontu (1836), do tamtejszego Instytutu Agronomicznego. Część prac trafiła do zbiorów Muzeum Starożytności przy Bibliotece Głównej w Warszawie.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

1823 – 11 szt., 11 poszytów rysunków

1817: modele angielskie: maszyny do młócenia oraz do międlenia lnu, wózek do zboża i koniczyny, taczka na kółkach, maszyna do siania zboża i drobnych ziaren, pług do ziemniaków, ekstyrapator o trzech radłach, walce do gruntu, para bron, szopa do suszenia koniczyny, stajnia i krowiarnia (Pac)

1821: model młockarni w Szwajcarach (hr. Sierakowski); model mostu palowego wyk. Antoni Janowski młynarz ze wsi Ruda, okol. Pułtusa (Wincenty hr. Krasiński); model kuchni angielskiej (Bacciarelli)

1823: 11 modeli, 11 poszytów rysunków architektonicznych; model wodociągu (hr. Sierakowski);

1824: 2 kafary i model pieca duńskiego (hr. Sierakowski);

1826: modele konstrukcyjne: więźby ze stolcem pojedynczym, ze stolcem podwójnym stojącym, ze stolcem leżącym połączonym z dwoma dachami nad oficynami; dach z wiązaniem włoskim, dach proj. Filiperta di Roromo; modele więźby w większej skali; model gipsowy sklepienia krzyżowego, beczkowego z lunetami, model schodów kamiennych, podwójnych z balustradami; modele do dekoracji: kapitele: koryncki, joński z bazą attycką; szafa w kształcie piedestału pod kapitel koryncki, wzory porządków architektonicznych (Nouveau parallèle des ordres d'architecture des Grecs, des Romains et des auteurs modernes / dessiné et gravé par Charles Normand, 1825)

1827-28: ramki bejcowane do rysunków 47 szt.

1828: model młockarni (Antoni Janowski z Rudy), poszyty rysunków architektonicznych 14 szt. (Karl Friedrich Schinkel, Sammlung architektonischer Entwürfe, Hamburg: 1828)

1829: model młyna podróżnego, wojskowego

Stan na 1832:

Modele z Liceum warszawskiego: papiernia, wiatrak holenderski, wiatrak horyzontalny, wodna maszyna, wodna maszyna na wiatr, kopalnia kruszców, okręt, piec do smoły;

Z Łazienek Królewskich: modele korkowe – brony, kościół Opatrzności i senat; ryciny korkowe: teatr rzymski, brama triumfalna i sala, wieloczęściowy model różnych machin; sala z meblami, kaplica mała, cztery sztuki fizyczne i wodna maszyna; model drewniany podwójnych schodów kręconych z nakryciem szklanym;

Rysunki: wzory dla uczniów 42 szt.; rysunki w ramach 9 szt.; ramy bejcowane 4 szt.; projekty magistrantów: Stefan Baliński (magazyn solny), Andrzej Gołoński (kościół), Feliks Popławski (rezewuar wody, 2 szt.), Wincenty Zajązkowski (magazyn solny), B. Witkowski (mur tarasowy), Jan Łuczaj (wodociąg), Adam Idźkowski (wodozbiór, 2 szt.), Jakub Jasiński (kościół, 3 szt.); sklepienia kopiastego, kulistego, schodów kamiennych bez wangi, z wangą; rysunki architektoniczne podklejane na tekturze Leonarda Schmidtnera 80 szt.; wzory dla uczniów 30 szt.

Projekty dyplomowe magistrantów: Leon Konwicky (koszary 3szt.), Jakub Malinowski (Instytut Politechniczny 5 szt.), Jan Tafiłkowski (Wydział lekarski, 4 szt.), Jan Rogiński (dom ogrodowy, 5 szt.), Ludwik Kozubowski (Pałac Komisji oświecenia 6 szt.), Romuald Rawecki (Liceum warszawskie 3 szt.), Leon Wędrychowski (Gabinet zoologiczny 4 szt.), Ignacy Suchodolski (pałac wiejski 3 szt.; warsztaty do Instytutu politechnicznego 6 szt.), Stanisław Olszewski (komora celna, 3 szt.), Ludwik Radziszewski (dom dla Sądu policji poprawczej 6 szt.), Ludwik Górecki (dom zabaw 7 szt.)

Wzory architektoniczne drukowane: Charles François Etudes d'architecture civile; Durand, Jean-Nicolas-Louis: Précis des leçons d'architecture; Palais, maisons, et autres édifices modernes, dessinés à Rome, publiés à Paris, l'an VI de la République française (1798, v. st.) [par Ch. Percier, P.-F.-L. Fontaine et Bernier]; William Fuller Pocock, Designs for churches and chapels, of various dimensions and styles: consisting of plans, elevations, and sections, with estimates [...];

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

brak danych

Strategia pozyskiwania zbiorów

zakupy: 80 szt. rysunków architektonicznych (przed 1827)

1821: Bacciarelli (model kuchni angielskiej)

1826: modele do konstrukcji i dekoracji

1828: rysunki do dekoracji

modele: sklepienia kopianego, kulistego, schodów kamiennych bez wangi, z wangą; model drewniany podwójnych schodów kręconych z nakryciem szklanym, rysunki architektoniczne podklejane na tekturze Leonarda Schmidtnera 80 szt.;

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

1817: Ludwik Michał Pac (modele angielskie maszyn i sprzętów)

1821: hr. Sierakowski (model młockarni); Wincenty hr. Krasiński (model mostu palowego);

1823: hr. Sierakowski (model wodociągu); modele i rysunki od osób prywatnych

1824: hr. Sierakowski (2 kafary i model pieca duńskiego);

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

xxx

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

Instytut Agronomiczny (1836); Muzeum Starożytności przy Bibliotece Głównej w Warszawie

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

brak danych

Wystawy czasowe

xxx

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

brak danych

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

xxx

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

brak danych

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

brak danych

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

brak danych

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

Uniwersytet Królewski Warszawski, Rocznik Instytutów Religijnych i Edukacyjnych w Królestwie Polskim, 1824, r. 1, s. 87-145 [115]

Uniwersytet Królewski Warszawski, Rocznik Instytutów Religijnych i Edukacyjnych w Królestwie Polskim, 1826/27, r. 2, s. 197-227 [216]

Królewski Uniwersytet Alexandrowski, Rocznik Instytutów Religijnych i Edukacyjnych w Królestwie Polskim, 1830, r. 3, s. 125-144 [141-142]

Ajewski Konrad, 1993. Zbiory artystyczne Uniwersytetu Warszawskiego w dobie Królestwa Kongresowego, Kwartalnik Historii Nauki i Techniki, 1993, nr 38/1, s. 51-7

Bieliński Józef, 1907. *Królewski Uniwersytet Warszawski (1816-1831)*. T. 1-3, Kraków-Warszawa: skł. gł. w Księgarni E. Wende i Ska (T. Hiż i A. Turkuł) ; [druk:] W. L. Anczyc i Spółka

Mycielski Maciej, 2016. *Uniwersytet Królewski 1816-1831*, [w:] *Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1816-1915*, red. nauk. Kizwalter Tomasz, Warszawa: Wyd. UW, s. 53-362

Szwarc Andrzej, 2016. *Warszawa bez uniwersytetu 1831-1857*, [w:] *Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1816-1915*, red. nauk. Kizwalter Tomasz, Warszawa: Wyd. UW, s. 363-414

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

brak danych

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Muzeum starożytności w Warszawie, (rysował na miejscu Podbielski), „Tygodnik Ilustrowany”, 1869, nr 100, s. 265 (Model Świątyni Opatrzności), Biblioteka Narodowa, POLONA, https://polona.pl/archive?uid=7994151&cid=8104516&name=download_fullJPG

Nowe muzeum przy Bibliotece głównej w Warszawie, „Kłosy”, 1869, nr 233, s. 364, Cyfrowa Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego, <http://bcul.lib.uni.lodz.pl/dlibra/docmetadata?id=62858&from=publication>

Ciekawe cytaty

„Profesor architektury Ritschel przedstawił Radzie memoriał, w którym wskazuje konieczną potrzebę zaopatrzenia katedry Architektury cywilnej potrzebnym zbiorem znaczniejszych materiałów budowlanych, jakoteż i zbioru modeli do konstrukcji fundamentów, sklepień, dachów, schodów i t. p.; wreszcie do dekoracji różnemi robotami sztukatorskimi.

Założenie takiego gabinetu wzorów i modeli, z dwojakiego względu uważa Ritschel za użyteczne: przede wszystkim, prelekcye staną się korzystniejsze dla uczniów przez pokazywanie wzorów i modeli; powtóre, że uczniowie w rysunkach zrobią lepszy postęp, gdy będą rysowali z modeli, a nie kopiowali jak dotąd z rysunków” (Bieliński 1907: 595)

UWAGI:

należy uzupełnić o materiały archiwalne
należy uzupełnić w części historycznej

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Aldona Tołysz

Data sporządzenia karty:

2018-08-30

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

xxx

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA / LICENCJE	